

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiae S. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De impedimento, quod superuenit matrimonio consummato, quod est
fornicatio. Quæst. 62.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

De impedimento quod superuenit matrimonio consummato, quod est fornicatio, in sex articulos diuisa.

Deinde considerandum est de impedimento quod superuenit matrimonio consummato, scilicet de fornicatione quæ impedit matrimonium præcedens quo ad actum, remanente vinculo matrimoniali.

¶ Et circa hoc quaruntur sex.

¶ Primo, utrum liceat viro uxorem dimittere causa fornicationis?

¶ Secundo, utrum ad hoc teneatur?

¶ Tertio, utrum proprio iudicio possit eam dimittere?

¶ Quarto, utrum vir & uxor, quantum ad hoc sit æqualis conditionis?

¶ Quinto, utrum post diuortium debeant manere innupti?

¶ Sexto, utrum post diuortium possint reconciliari?

ARTIC. I.

Utrum propter fornicationem liceat viro uxorem dimittere?

235
Tho. 4. d.
35. q. vni
ca. ar. 1.
¶ seq.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod propter fornicationem non liceat viro uxorem dimittere. Non enim est malum pro malo reddendum. Sed vir dimitto uxorem, propter fornicationem videtur malum pro malo reddere. Ergo hoc non licet.

¶ 2 Præterea, Maius peccatum est, si uterque fornicetur, quam si alter tantum. Sed si uterque fornicetur, non poterit, propter hoc fieri diuortium. Ergo nec si vnus tantum fornicatus fuerit.

¶ 3 Præterea, Fornicatio spiritualis & quedam alia peccata sunt grauiora, quam fornicatio carnalis. Sed propter illa non potest fieri separatio à toro. Ergo nec propter fornicationem carnalem.

¶ 4 Præterea, Viciū contra naturam magis remotum est à bonis matrimonijs, quam fornicatio. Ergo

modo

modo naturæ sit. Ergo magis debuit poni causa separationis quam fornicatio.

SED contra est, quod dicitur Matth. 5.

¶ Præterea, illi qui frangit fidem non tenetur alius fidem seruare. Sed coniunx fornicando, fidem frangit, quam alteri coniugi debet. Ergo alter potest alterum causa fornicationis dimittere.

RESPONDEO dicendum, quod Dominus dimittere uxorem concessit propter fornicationem, in peccatum illius, qui fidem fregit: & in fauorem illius, qui fidem seruauit, ut non sit astrictus ad reddendum ei debitum, qui non seruauit fidem. Excipiuntur tamen septem casus, in quibus non licet viro uxorem dimittere fornicantem, in quibus vel vxor à culpa immunitis est, vel vtrique sunt æqualiter culpabiles. Primus est, si ipse vir similiter fornicatus fuerit. Secundus, si ipse uxorem prostituuerit. Tertius, si vxor viro suum probabiliter mortuū credens, propter longam eius absentiam, alteri nupsit. Quartus est, si latenter cognita est ab aliquo sub specie viri lectū intrante. Quintus, si fuerit vi oppressa. Sextus, si reconciliauerit eam sibi post adulterium perpetratum, carnaliter eam cognoscens. Septimus, si matrimonio in infidelitate vtriusque contracto vir dederit uxori libellum repudij, & vxor alteri nupsit: tunc si vterque conuertatur, tenetur eam vir recipere.

Ad primum ergo dicendum, quod vir, si dimittat uxorem fornicantem liuore vindictæ, peccat: si autem infamiam propriam cauendam, ne videatur participes criminis, vel ad vitium vxoris corrigendum, vel ad vitandam prolis incertitudinem, non peccat.

Ad secundum dicendum, quod diuortium ex causa fornicationis fit vno accusante alium: & quia nullus potest accusare, qui in simili crimine existit, quando vterque fornicatur, diuortium celebrari non potest, tamuis magis peccetur contra matrimonium vtriusque fornicante, quam altero tantum.

M m 4 Ad

Ad tertium dicendum, quod fornicatio directè est contra bonum matrimonij: quia tollitur per eam certitudo prolis, & fides frangitur, & significatio non seruatur, dum vnus coniugum pluribus carnem suam diuidit: & idè alia crimina quamuis fortè sint maiora fornicatione, non tamen causant diuortium. Sed quia infidelitas, quæ dicitur spiritualis fornicatio, etiam est contra bonum matrimonij, quod est proles educanda ad cultum Dei: etiam ipsa facit diuortium, sed tamen aliter, quàm corporalis fornicatio: quia propter vnum actum fornicationis carnalis potest procedi ad diuortium, non autem propter vnum actum infidelitatis, sed propter consuetudinem, quæ pertinaciam ostendit, in qua infidelitas perficitur.

Ad quartum dicendum, quod etiam propter vitium contra naturam potest procedi ad diuortium: sed tamen non fit ita mentio de ipso, tum quia est passio innominabilis, tum quia rarius accidit, tum quia non ita causat incertitudinem prolis.

ARTIC. II.

Virum vir teneatur ex præcepto vxorem fornicantem dimittere?

256

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod vir teneatur ex præcepto vxorem fornicantem dimittere. Vir enim cum sit caput vxoris, teneatur vxorem corrigere. Sed separatio à toro est inducta ad correctionem vxoris fornicantis. Ergo teneatur eam à se separare.

¶ 2 Præterea, Qui consentit peccanti mortaliter, ipse etiam mortaliter peccat. Sed vir retinens vxorem fornicantem, consentire ei videtur, vt in littera dicitur*. Ergo peccat, nisi eam à se eiciat.

* Lib. 4.
sent. d. 35
S. E.

¶ 3 Præterea, 1 ad Cor. 6. dicitur, Qui adheret meretrici, vnum corpus efficitur. Sed non potest aliquis simul esse membrum meretricis & Christi, vti ibidem dicitur. Ergo vir vxori fornicanti adherens, membrum Christi esse desinit; & sic mortaliter peccat.

¶ 4 Præ-

¶ 4. Præterea, Sicut cognatio tollit vinculum matrimonij, ita fornicatio separat à toro. Sed postquam vir nouerit consanguinitatem sui ad vxorem, mortaliter peccat, eam cognoscens carnaliter. Ergo & si cognoscat vxorem postquam scit ipsam esse fornicatam, mortaliter peccat.

SED contra est, quod dicit Gloss. * 1. Cor. 7. quòd Dominus permittit causa fornicationis vxorem dimittere. Ergo non est in præcepto.

¶ Præterea, Quilibet potest dimittere alteri quod in se peccauit. Sed vxor fornicando peccauit in virum. Ergo vir potest ei parcere, vt non dimittat eam.

** gloss. in-
titul. super
illud, vir
vxorem
nō dimis-
tat.*

RESPONDEO dicendum, quòd dimissio vxoris fornicantis introducta est ad corrigendum vxoris crimen per talem pœnam. Pœna autem corrigens non requiritur vbi emendatio iam præcessit. Et ideo si mulier de peccato pœniteat, vir non tenetur eam dimittere. Si autem non pœniteat, tenetur, ne peccato eius consentire videatur, dum correctionem debitam non apponit.

Ad primum ergo dicendum, quòd peccatum fornicationis in vxore potest corrigi, non tantum tali pœna, sed etiam verbis & verberibus: & ideo si alias ad correctionem sit parata, non tenetur vir prædictam pœnam, ad eius correctionem adhibere.

Ad secundum dicendum, quòd tunc vir vxori consentire videtur, quando eam tenet non cessantem à peccato præterito. Si autem emendata fuerit, non ei consentit.

Ad tertium dicendum, quòd ex quo de peccato fornicationis pœnituit, meretrix dici non potest: & ideo vir ei se coniungendo, membrum meretricis nō fit. Vel dicendum, quòd non coniungitur ei quasi meretrici, sed quasi vxori.

Ad quartum dicendum, quòd non est simile: quia consanguinitas facit, vt non sit inter eos vinculum matrimoniale, & ideo carnalis copula fit illicita. Sed

ire est
eam cer-
tio non
nem suam
int maio-
um. Sed
nicio, qui
est proles
iuoritur,
tio: quia
his potest
er vnum
udinetur
elitas per-
ter vnum
um: sed ta-
a est passio
n quia non

fornicat-

quod vir
cancem
netur
inducta
netur

mortaliter
cines vxor-
vt in littera
ciat.
Qui adheret
n potest ali-
sisti, vt
harens, me-
ter peccat.
¶ 4. Præ-

Sed fornicatio non tollit vinculum prædictum: & idedò actus remanet, quantum est de se licitus, nisi per accidens illicitus fiat, in quantum vir consentire, turpitudini vxoris videtur.

Ad quintum dicendum, quòd permissio illa est intelligenda per prohibitionis priuationem. Et sic contra præceptum non diuiditur: quia etiam quod cadit sub præcepto, non est prohibitum.

Ad sextum dicendum, quòd vxor non tantum peccat in virum, sed etiam in seipsam, & in Deum. Et idedò vir non totaliter potest pœnam dimittere nisi emendatio sequatur.

ARTIC. III.

Vtrum vir proprio iudicio possit uxorem fornicantem dimittere?

257

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd proprio iudicio possit vir uxorem fornicantem dimittere. Sententiam enim à iudice latam absque alio iudicio exequi licet. Sed Deus iudex iustus dedit hanc sententiam, vt propter fornicationem vir uxorem dimittere possit. Non ergo requiritur ad hoc aliud iudicium.

¶ 2 Præterea, Matth. 1. dicitur, quòd Ioseph cum esset iustus, cogitauit occultè dimittere Mariam. Ergo videtur, quòd occulte vir possit diuortium celebrare absque iudicio Ecclesiæ.

¶ 3 Præterea, Si vir post fornicationem vxoris cognitam debitum ei reddit, amittit actionem, quam contra fornicariam habebat. Ergo denegatio debiti, quæ ad diuortium pertinet, debet Ecclesiæ iudicium præcedere.

¶ 4 Præterea, Illud quod non potest probari, non debet ad Ecclesiæ iudicium adduci. Sed fornicationis crimen non potest probari: quia oculus adulteri obseruat caliginem, vt dicitur Iob 24. Ergo non debet iudicio Ecclesiæ prædictum diuortium fieri.

¶ 5 Præterea, Accusationem debet inscriptio præcedere, qua aliquis se ad talionem obliget, si in probatione

batione deficiat. Sed hoc non potest esse in ista materia: quia tunc qualitercumque res iret, vir conserueretur intentum suum, siue ipse vxorem dimitteret, siue vxor eum. Ergo non debet ad iudicium Ecclesie per accusationem adduci.

¶ 6 Præterea, Plus tenetur homo vxori, quam extraneo. Sed homo crimen alterius etiam extranei, non debet ecclesie deferre nisi monitione præmissa in secreto, vt patet Matth. 19. Ergo multo minus potest crimen vxoris ad Ecclesiam deferre, si eam prius occulte non corripuerit.

SED contra, Nullus debet seipsum vindicare. Sed si vir vxorem fornicantem proprio arbitrio dimitteret, ipse se vindicaret. Ergo hoc non debet fieri.

¶ Præterea, Nullus in eadem causa est actor & iudex. Sed vir est actor impetens vxorem de offensa in se commissa. Ergo ipse non potest esse iudex, & sic non debet eam proprio arbitrio dimittere. *decr. 32. q. 2. c. 4.*

RESPONDEO dicendum, quod vir potest vxorem dimittere dupliciter. Vno modo, quantum ad torum tantum; & sic potest eam dimittere quam cito sibi constat de fornicatione vxoris, proprio arbitrio; nec tenetur reddere debitum exigenti, nisi per Ecclesiam appellatur, & taliter reddens nullum præiudicium sibi facit. Alio modo, quantum ad torum & cohabitationem; & hoc modo non potest dimitti nisi iudicio Ecclesie: & si alias dimissa fuerit, debet cogi ad cohabitandum, nisi posset ei vir in continenti fornicationem probare. Hæc autem dimissio diuortium dicitur. Et ideo concedendum est, quod diuortium non potest celebrari nisi iudicio Ecclesie.

Ad primum ergo dicendum, quod sententia est applicatio iuris communis ad particulare factum: vnde Deus ius promulgauit, secundum quod sententia in iudicio formari debet.

Ad secundum dicendum, quod Ioseph voluit Virginem dimittere; non quasi suspectam de fornicatione, sed ob reuerentiam sanctitatis eius, timens coha-

556 QVÆST. LXII. ART. III.
cohabitare ei: nec tamen est simile, quia tunc ex
adulterio non solum procedebatur ad diuortium, sed
ulterius ad lapidationem, non autem nunc quando
agitur iudicio Ecclesiæ.

*in corp.
art.*

Ad tertium patet solutio ex dictis *.
Ad quartum dicendum, quod quandoque vir vxorem suspectam de adulterio habens, ei insidiatur ut deprehendere possit eam cum testibus in crimine fornicationis, & sic potest ad accusationem procedere. Et præterea, si de facto ipso non constat, possunt esse violentæ suspiciones fornicationis, quibus probatis videtur fornicatio probata esse: ut si inuentatur solus cum sola horis & locis suspectis, & nudus cum nudis.

*Al. pœ-
nam.*

Ad quintum dicendum, quod maritus potest accusare vxorem de adulterio dupliciter. Vno modo, ad separationem coram iudice spirituali: & tunc inscriptio non debet fieri cum obligatione ad * legem talionis: sicut sic vir consequeretur intentum suum, ut probat obsequio. Alio modo, ad punitionem eriminis in iudicio seculari: & sic oportet quod præcedat inscriptio, quæ ad pœnam talionis se obliget, si in probatione detur.

Ad sextum dicendum, quod sicut Decret. dicitur, quibus modis in criminibus procedi potest. Primo, per inquisitionem, quam debet præcedere clara & inuatiatio, quæ locum accusationis tenet. Secundo, per accusationem, quæ debet præcedere legitima inscriptio. Tertio, per denuntiationem, quam debet præcedere fraterna correptio. Verbum ergo Dominum intelligitur, quando agitur per viam denuntiationis, non quando agitur per viam accusationis: quia tunc non agitur solum ad correctionem delinquentis, sed ad punitionem propter bonum commune conseruandum, quod iustitia deficiente periret.

ARTIC. IV.

258 **V**trum vir & vxor in causa diuortij possint ad paria iudicari?

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod vir & vxor non debeant in causa diuortij ad paria iudicari.

dicari. Diuortium enim tenetur in lege noua loco repudij, quod erat in lege veteri, vt patet Math. 5. Sed in repudio vir & vxor non iudicabantur ad paria: quia vir poterat repudiare vxorem, & non e conuerso. Ergo nec in diuortio debent ad paria iudicari.

¶ 2 Præterea, Plus est contra legem naturæ, quod vxor plures viros habeat, quam quod vir plures mulieres: vnde hoc quandoque licuit, illud vero nunquam. Ergo plus peccat mulier in adulterio quam vir: & ita non debent ad paria iudicari.

¶ 3 Præterea, Vbi est maius nocumentum proximi, ibi est maius peccatum. Sed plus nocet vxor adultera viro, quam vir adulter vxori: quia * adulterium vxoris facit incertitudinem prolis: non autem adulterium viri. Ergo maius est peccatum vxoris: & sic non debent ad paria iudicari.

*ar. 3. huius
quæst.
in fin.*

¶ 4 Præterea, Diuortium inducitur ad crimen adulterij corrigendum. Sed magis pertinet ad virum, qui est caput mulieris (vt dicitur 1. Cor. 11.) corrigere vxorem, quam e conuerso. Ergo non debent in repudio ad paria iudicari, sed vir debet esse melioris conditionis.

SED contra, Videtur, quod in hoc vxor debeat esse melioris conditionis. Quia quanto est maior fragilitas in peccante, tanto magis est peccatum venia dignum. Sed in mulieribus est maior fragilitas, quam in viris; ratione cuius dicit Chryf. † quod propria passio mulierum est luxuria. Et Philos. * dicit in 7. Eth. quod mulieres non dicuntur continentiores, proprie loquendo, propter facilem inclinationem ad concupiscentias: quia nec bruta animalia possunt continere propter hoc, quod non habent aliquid quod concupiscentijs obuiare possit. Ergo mulieribus in pœna diuortij deberet magis parci.

*hom. 86.
in Ioan.
circa fin.
to. 3. Et
homil. 40
in Matt.
in opere
imperfe-
cto, to. 2.
* lib. 7.
eth. c. 5.*

¶ Præterea, Vir ponitur caput mulieris vt ipsam corrigat. Ergo magis peccat, quam mulier, & sic debet magis puniri.

RESPONDEO dicendū, quod in causa diuortij vir & vxor

& vxor ad paria iudicantur, vt idem sit licitum & illicitum vni, quod alteri. Non tamen pariter iudicatur ad illa: quia causa diuortij est maior in vno, quam in alio, cum tamen in vtroque sit sufficiens causa ad diuortium. Diuortium enim pœna est adulterij, in quantum est contra matrimonij bona. Quantum autem ad bonum fidei, ad quam coniuges æqualiter sibi inuicem tenentur, tantum peccat contra matrimonium, adulterium vnius, sicut adulterium alterius: & hæc causa, in vtroque sufficit ad diuortium. Sed quantum ad bonum prolis, plus peccat adulterium vxoris, quam viri; & ideo maior est causa diuortij in vxore, quam in viro. Et sic ad æqualia, sed non ex æquali causa obligantur: nec tamen iniuste, quia in vtroque est causa sufficiens ad hanc pœnam; sicut est eadem de duobus, qui damnantur ad eisdem mortis pœnam, quamuis alius altero grauius peccauerit.

** inf. q.
67. ar. 6.*

Ad primum ergo dicendum, quod * repudium non permittebatur nisi ad euitandum homicidium: & quia in viris magis erat de hoc periculum, quam in mulieribus: ideo viro per libellum repudij, permittitur dimittere vxorem, non autem e conuerso.

*Aug. de
bono con-
iug. 6. 7.
10 6.
in corp.
art.*

Ad secundum Et tertium dicendum, quod rationes illæ procedunt, secundum quod in comparatione ad bonum prolis maior sit causa diuortij in vxore, quam in viro: non tamen sequitur, quod non iudicentur ad paria, vt ex dictis * patet.

Ad quartum dicendum, quod quamuis vir sit caput mulieris quasi gubernator, non tamen quasi iudex superior: sicut nec e conuerso. Et ideo in eis, quæ per iudicium faciendæ sunt, non plus potest vir in vxore, quam e conuerso.

Ad quintum dicendum, quod in adulterio inuenitur de ratione peccati idem quod est in fornicatione simplici, & adhuc plus quod magis grauat, scilicet matrimonij lesio. Si ergo consideretur id quod est commune adulterio & fornicationi, peccatum viri de mulieris se habent vt excedentia & excessiua: quia in mulie-

muliere est plus de humore; & ideò sunt magis ductibiles à concupiscentijs: sed in viro est plus de calore, qui concupiscentiam excitat. Sed tamen simpliciter loquendo, cæteris paribus, vir in simplici fornicatione plus peccat, quàm mulier: quia plus habet de rationis bono, quod præualet quibuslibet motibus corporalium passionum. Sed quantum ad læsionem matrimoni, quàm adulterium fornicationi addit, ex qua diuortium causat, plus peccat mulier, quàm vir, ut ex dictis * patet. Et quia hoc est grauius quàm simplex fornicatio: ideò simpliciter loquendo, plus peccat mulier adultera, quàm vir adulter, cæteris paribus.

in corp. art.

Ad sextum dicendum, quòd quamuis regimen, quod datur viro in mulierem, sit quædam circumstantia aggrauans; tamen ex illa circumstantia, quæ in eandem speciem trahit, magis aggrauatur peccatum, scilicet ex læsione matrimoni, quæ trahit ad speciem iniustitiæ in hoc, quòd furtiue aliena proles committitur.

ARTIC. V.

Utrum post diuortium vir alteri nubere possit?

259

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quòd post diuortium vir alteri nubere possit. Nullus enim tenetur ad perpetuam continentiam. Sed vir tenetur in aliquo casu vxorem fornicantem à se in perpetuum separare, ut patet ex dictis *. Ergo videtur, quòd ad minus in tali casu alteram ducere possit.

art. 2. huius quæst.

¶ 2 Præterea, Peccanti non est danda maior occasio peccandi. Sed, si ei qui propter culpam fornicationis dimittitur, non licet aliam copulam quærere, datur sibi maior occasio peccandi: non enim est notabile, quòd qui in matrimonio non continuit, postea continere possit. Ergo videtur, quòd liceat ei ad aliam copulam transire.

Aug. li. 2 de adult. coniug. c. 5. 9. 21. 22. & li. 1. ca. 11. 12. & 23

¶ 3 Præterea, Vxor non tenetur viro nisi ad debitum reddendum & cohabitationem. Sed per diuortium ab viroque absoluitur. Ergo soluta est à lege viri.

viri. Ergo potest alteri nubere: & eadem ratio est de viro.

¶ 4 Præterea, Matth. 19. dicitur, Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem; & aliam duxerit, mæchatur. Ergo videtur, quod si causa fornicationis dimissa uxore aliam duxerit, non mæchatur: & ita erit verum matrimonium.

SED contra, 1. Corint. 7. Præcipio, non ego, sed Dominus uxorem à viro non discedere: quod si discesserit, manere innuptam.

¶ Præterea, Nullus ex peccato debet reportare eodem. Sed reportaret, si liceret adulteræ ad aliud magis desideratū connubiū trāsire, & esset occasio adulterandi volentibus alia matrimonia querere. Ergo nō licet aliā copulā querere*, neque viro, neque uxori.

RESPONDEO dicendum, quod nihil adueniens supra matrimonium, potest ipsum dissolvere: & ideo adulterium non facit quin sit verum matrimonium.

Manet enim, vt August. * dicit, inter viuentes conjugale vinculum, quod nec separatio, nec cum aliquo iunctio potest auferre: & ideo non licet vni, altero viuente, ad aliam copulam transire.

Ad primum ergo dicendum, quod quamuis nullus per se obligetur ad continentiam, tamen per accidens potest esse quod obligetur: sicut si vxor sua aegritudinem incurabilem incurrat, & talem que carnalem copulam non patiatur: & similiter etiam est si incorrigibiliter spiritali infirmitate, scilicet fornicatione, laboret.

Ad secundum dicendum, quod ipsa confusio, quam reportat ex diuortio, debet eam cohibere à peccato: quod si cohibere non potest, minus malum est, quod ipsa sola peccet, quā q̄ peccati eius vir sit particeps.

Ad tertium dicendum, quod quamuis vxor post diuortium non teneatur viro adultero ad debitum reddendum, & cohabitandum, tamen adhuc manet vinculum matrimonij, ex quo ad hoc tenebatur: & ideo nō potest ad aliam copulam transire viro viuente.

ville decret. 32. 9. 7. Con. Mi leuit. ca. 17.

lib. 1. de nuptijs et concupis. c. 7. 10. 15. c. 21. a me 2. 10. 7

ne: potest tamen continentiam vouere viro inuito, nisi videatur Ecclesia decepta fuisse per falsos testes, sententiando de diuortio: quia in tali casu, etiam si eorum professionis emisisset, restitueretur viro, & teneretur reddere debitum, sed non liceret ei exigere. Ad quartum dicendum, quod exceptio illa, quam est in verbis Domini, refertur ad dimissionem vxoris & ideo obiectio ex falso intellectu procedit.

ARTIC. VI.

Vtrum post diuortium vir & vxor possint reconciliari?

260

¶ 1. Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod post diuortium vir & vxor non possint reconciliari. Regula enim est in iure, Quod semel bene definitum est, nulla debet iteratione retractari. Sed iudicio Ecclesie definitum est, quod debent separari. Ergo non possunt reconciliari vterius.

*c. gaude-
mus. ex-
tra de cō-
uers. con-
iugat.*

¶ 2. Præterea, si posset esse reconciliatio, præcipue videretur quod post penitentiam vxoris vir teneretur eam recipere. Sed non tenetur, quia etiam vxor non potest pro exceptione, proponere in iudicio penitentiam contra virum accusantem de fornicatione. Ergo nullo modo potest fieri reconciliatio.

** Al. ex-
ptione.*

¶ 3. Præterea, si posset esse reconciliatio, videtur quod vxor adultera teneretur redire ad virum ipsam provocantem. Sed non tenetur, quia iam separati sunt iudicio Ecclesie. Ergo, &c.

¶ 4. Præterea, si liceret reconciliare vxorem adulteram, in illo casu præcipue deberet fieri, quando vir post diuortium inuenitur adulterium committente. Sed in hoc casu vxor non potest cogere eum ad reconciliationem, cum iuste sit diuortium celebratum. Ergo nullo modo potest reconciliari.

¶ 5. Præterea, si vir adulter occulte dimittat vxorem conuictam de adulterio per ecclesie iudicium, non videtur iuste factum diuortium. Sed tamen vir non tenetur vxorem sibi reconciliare: quia vxor prope in iudicio adulterium viri non potest. Ergo

Supplementum. Na multo

multo minus quando diuortium iuste est celebratum, reconciliatio fieri potest.

SED contra est, quod dicitur 1. Corinth. 7. Quod si discesserit, manere inuuptam, aut viro suo reconciliari.

¶ Præterea, Vir poterit eam non dimittere post fornicationem. Ergo eadem ratione potest eam post diuortium reconciliare sibi.

RESPONDEO dicendum, quod si vxor post diuortium de peccato penitentiam agens emendata fuerit, potest eam sibi vir reconciliare: si autem in peccato incorrigibilis maneat, non debet eam reassumere, eadem ratione, qua non licebat eam nolentem a peccato desistere, retinere.

Ad primum ergo dicendum, quod sententia Ecclesiæ diuortium celebrantis non fuit cogens ad separationem, sed licentiam præbens: & ideo absque reuocatione præcedentis sententiæ potest reconciliatio fieri, vel sequi.

Ad secundum dicendum, quod penitentia vxoris debet inducere virum vt vxorem fornicantem non accuset aut dimittat: sed tamen non potest ad hoc cogi, nec potest per penitentiam eum vxor ab accusatione repellere: quia cessante culpa & quantum ad actum, & quantum ad maculam, adhuc manet aliquid de reatu: & cessante reatu etiam quo ad Deum, adhuc manet reatus quo ad pœnam humano iudicio inferendam: quia homo non videt cor, sicut Deus.

Ad tertium dicendum, quod illud quod inducitur in fauorem alicuius, non facit ei præiudicium: unde cum diuortium sit inductum in fauorem viri, non aufert ei ius petendi debitum vel reuocandi vxorem. Unde vxor tenetur ei reddere, & ad eum redire, si fuerit reuocata, nisi de licentia eius votum continentie emisserit.

Ad quartum dicendum, quod propter adulterium quod vir prius innocens post diuortium comittit, secundum rigorem iuris non debet cogi ad recipien-

cum vxorem adulteram prius: tamen secundum aequitatem iuris iudex ex officio suo debet eum cogere, ut caveat periculo animæ eius, & scandalo aliorum, quamuis vxor non possit reconciliationem petere.

Ad quintum dicendum, quod si adulterium viri sit occultum, per hoc non auferitur ius excipiendi contra accusationem viri vxori adulteræ, quamuis desit sibi probatio: & ideo peccat vir diuortium petens: & si post sententiam de diuortio vxor petat debitum, nec reconciliationem, vir tenetur ad vtrumque.

QVÆST. LXIII.

De secundis nuptijs, in duos articulos diuisa.

Consequenter considerandum est de secundis nuptijs.

Circa hoc queruntur duo.

Primo, vtrum sint licitæ?

Secundo, vtrum sint sacramentum?

ARTIC. I.

Vtrum secunda nuptia sint licita?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod secunda nuptia non sint licita. Quia iudicium de re debet esse secundum veritatem. Dicit enim Chrysostomus, quod secundum virum accipere, secundum veritatem est fornicatio, quæ non est licita. Ergo nec secundum matrimonium.

Præterea, Omne quod non est bonum, non est licitum. Sed Ambrosius dicit, quod secundum matrimonium non est bonum. Ergo non est licitum.

Præterea, Nullus arceri debet ne intersit illis quæ sunt honesta & licita. Sed sacerdotes arcerentur ne intersint secundis nuptijs, ut in littera patet. Ergo non sunt licitæ.

Præterea, Nullus reportat poenam nisi pro culpa. Sed pro secundis nuptijs aliquis reportat irregularitatis poenam. Ergo non sunt licitæ.

SED contra est, quod Abraham legitur secundas nuptias contraxisse, Gen. 25.

Præterea, Primæ Tim. 5. dicit Apostolus, Volo.

N B 2 ego

261
Tho. 4. d.
42. q. 3.
ar. 1. et 2
* hom. 32
in Matt.
in opere
imperfe-
cto, to. 2.
et dec. 31
q. 1. c. 9.
† Amb.
in fin. cō-
me. 1. ad
7. c. 1. ad
Cor. ali-
quid de
hoc habet
to. 5.
* lib. 4.
sent. d. 43
S. vit.
† vide Au-
gust. li 16
de Ciuit.
Dei, c. 34
to. 5. et
in lib. de
bono vi-
dualitatis
c. 12.